

Κ. Ν. ΔΟΥΡΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΩΤΗΡΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΙ ΜΕ ΦΟΥΣΤΑΝΙΑ

Δέν είναι, νομίζω, δύσκολο νά νιώσει κανείς γιά ποιό λόγο ή γυναίκα πήρε από τούς αρχαιότατους χρόνους τήν αποστολή νά βοηθά τή γυναίκα στόν τοκετό της. Αύτή ή στιγμή, πού χαρίζει στούς ανθρώπους τήν αιώνιότητα της γενιάς τους, ανήκει πιό πολύ στή γυναικεία φροντίδα, και γι' αυτό δε λείπουν τά λογικά επιχειρήματα πού έξηγούν αύτή τή γυναικεία προτίμηση. Μήπως τά λεπτά γυναικεία χέρια δέν είναι πιό κατάλληλα από τ' ανδρικά γιά νά υποδεχθούν και νά περιποιηθούν τό τρυφερό νεογέννητο; Η όμόφυλη βοήθεια δέν είναι πιό σύμφωνη μέ τήν αιδημοσύνη της γυναίκας από τήν ανδρική παρουσία, τή στιγμή ακριβώς πού ή γυναικεία φιλαρέσκεια αποφεύγει τόν άνδρα; Άλλά μήπως δέν είναι και λογικό, ή αδελφική ευαίσθητη γυναικεία ψυχή νά νιώθει καλύτερα τή γυναίκα και νά τή βοηθει τήν ώρα του πόνου και της χαράς του τοκετού, παρά ό έμφυτος τραχύς ανδρικός χαρακτήρας; Τέτοιες σκέψεις και τέτοια αίσθήματα πρέπει νά οδηγήσαν πρώτα τούς αρχαίους 'Ιουδαίους πρós τή μαία, αφού στόν τοκετό της Ραχήλ και της Θάμαρ παροστάθηκε μαία, όπως αναφέρει ή Παλαιά Διαθήκη. Καί ή αρχαιότατη αίγυπτιακή, περσική, ίνδική και κινέζικη μυθολογία και ιστορία επιτρέπουν τό συμπέρασμα πώς κι εκεί ό τοκετός ήταν στα χέρια τών γυναικών.

Στήν ελληνική μυθολογία ή Ειλείθεια, κόρη του Δία και της 'Ηρας, βοηθει στόν τοκετό της τή Λητώ στή Δήλο, όπου γεννιέται ό 'Απόλλων. 'Η 'Αρτεμις, κόρη κι αύτή της Λητώς, βοηθει τή μητέρα της στούς ύστερώτερους τοκετούς της. Τέλος, και ή 'Ηρα ήταν θεά του τοκετού, καθώς και οι Γενετυλλίδες.

Και στήν ελληνική όμως ιστορική αρχαιότητα, πού δημιούργησε τήν όνομασία «μαία», δε χωρεί άμφιβολία πώς στόν τοκετό βοηθούσαν γυναικες. Τό ίδιο γινόταν και στήν αρχαία Ρώμη και τό Βυζάντιο. Άργότερα, ή έπαφή μέ τούς λαούς του Βορρά έφερε ως εκεί τή μαία. Έτσι τή συναντούμε από τόν 13ο αιώνα στή Γερμανία, τήν Άγγλία, τή Γαλλία, τήν 'Ολλανδία και στίς άλλες χώρες της οικουμένης.

Η έξέλιξη όμως της μαίας και ή κοινωνική της περιωπή πέρασαν πολλές δοκιμασίες από τούς αρχαίους χρόνους. Καί ήταν βέβαια φυσικό ότι οι έπαγγελματικές γνώσεις της μαίας, μέ τήν πρόοδο της ιατρικής επιστήμης πού γεννήθηκε από τή φιλοσοφία και τήν ανδρική διάνοια, δε θα ήταν μέ τόν καιρό άρκετες γιά ν' αντιμετωπίζουν τίς δυσκολίες του τοκετού. 'Η έπαγγελματική τέχνη της μαίας έμεινε ούσιαστικά κτήμα της παραδόσεως, ενώ τό ανδρικό έρευνητικό πνεύμα δημιουργούσε όλοένα, μέ τήν πείρα και τήν παρα-

τήρηση, την πρόοδο της έπιστήμης.

Ο άνδρας λοιπόν άρχισε ν' άσχολείται σάν γιατρός πιά με τόν τοκετό, άφου ή μαία δέν έπαρκούσε στις άπαιτήσεις που έφερνε ή άδιάκοπη πρόοδος της έπιστήμης. Έτσι τó έπαγγελματικό πλαίσιο της μαίας περιορίσθηκε μονάχα στόν φυσιολογικό τοκετό. Καί έπειδή ή πρόοδος της έπιστήμης στην τελευταία έκατονταετία άνακαλύπτει όλοένα καινούριους παράγοντες που έπιδρουν σημαντικά και σ' αυτόν άκόμα τó φυσιολογικό τοκετό, έπρεπε νά ύποχρεωθεί ή παράδοση της έπαγγελματικής τέχνης της μαίας ν' άκολουθήσει κι αυτή τούς κανόνες που ύπαγορεύει ή ιατρική έπιστήμη.

Ώστόσο, αυτός ó περιορισμός στη δράση της μαίας δέν έξηγείται μονάχα άπό την άνεπαρκεία τών γνώσεων και της τέχνης της. Όφείλεται και στό ήθος της, που ξέπεσε και στέρησε τή μαία άπό την έμπιστοσύνη της κοινωνίας. Η άπόδειξη της κακής αυτής φήμης της μαίας θρίσκεται κιόλας στούς άρχαιότατους χρόνους. Πώς άλλιώς νά έξηγηθεί ότι οί μαίες της Αιγύπτου δέχθηκαν με προθυμία τή διαταγή του Φαραώ νά σκοτώσουν όλα τά άρσενικά παιδιά τών 'Ιουδαίων; Οί μαίες αυτές ήταν ή Σεπφωρά και ή Φουά. Τί άλλο νά σημαίνει τó ότι στην άρχαία Αθήνα δέν άφηναν τες γυναίκες νά έξασκούν τó ιατρικό έπάγγελμα; Είναι χαρακτηρισική ή περίφημη ιστορία της Άγωνοδίκης, που έμαθε τήν ιατρική άπό τόν Ηρόφιλο, μεταμφιεσμένη σέ άνδρα. Η δεοντολογική της άγωγή ήταν τόσο κακή, ώστε μιá καταγγελία τών συναδέλφων της τήν όδήγησε στό δικαστήριο του Άρείου Πάγου, όπου άναγκάσθηκε ν' άποκαλύψει τó φύλο της. Ώστόσο, έμεινε στην ιστορία τó όνομα της μαίας Φαιναρέτης, έπειδή γέννησε τó Σωκράτη. Καί στην άρχαία Ρώμη μιá αύστηρή νομοθεσία καταδίκασε τες μαίες, ιδίως τήν έποχή της μεγάλης κοινωνικής διαφθοράς, όταν έκτελούσαν έγκληματικές έκτρώσεις. Καί άργότερα, δυστυχώς, όπως και σήμερα άκόμα, ή

έγκληματική έκτροφή κατάντησε άμαρτωλή παράδοση στις τάξεις τών μαίων, που σέρονται στά δικαστήρια με τή βαριά κατηγορία της άνθρωποκτονίας.

Η έγκληματική αυτή διαγωγή και ή χρησιμοποίηση της μαίας άπό τά άνήθικα μέλη της κοινωνίας σέ έγκληματικές πράξεις θά έπρεπε νά είχε ίσως άποκλείσει όριστικά τή γυναίκα άπό τήν έξάσκηση του φιλάλληλου έργου της μαίας! Η γνώμη αυτή πολλές φορές συζητήθηκε άπό τή Δικαιοσύνη και τήν Έπιστήμη. Παρ' όλα αυτά, λόγοι σοβαροί επέβαλλαν νά διατηρηθεί τó έπάγγελμα της μαίας, με τóση όμως φροντίδα για τήν έπιστημονική της κατάρτιση και τήν ήθική της καθόδηγηση, ώστε νά προσταύεται ή κοινωνία άπό τες έγκληματικές αυτές πράξεις.

Τó σπουδαιότερο έπιχείρημα για τή διατήρηση του έπαγγέλματος της μαίας είναι ότι ή άμάθεια και ή άνηθικότητα μιás μερίδας γυναικών δέν έπιτρέπεται νά στερεί τή λεχώνα άπό τή φυσική της βοήθ στόν τοκετό. Τó ότι τά γυναικεία φυσικά προσόντα ταιριάζουν με τήν έπιστημονική μαιευτική έκπαίδευση, άναγνωρίζεται σήμερα άπ' όλους, άφου μάλιστα δέν άποκλείεται ή γυναικεία έπίδοση και στην έπιστημονική ιατρική σταδιοδρομία. Καί θά ήταν άνάξιο για τήν ήθική ύπόσταση της γυναίκας, που γι' αυτήν ύπερφηανεύεται ó οικογενειακός εύρωπαϊκός πολιτισμός, άν ή πολιτεία δε φρόντιζε νά ξαναφέρει τήν ήθική τάξη στό τόσο φιλάλληλο έργο της μαίας.

Η μαία όμως είναι άπαραίτητη άκόμα και γιατί ó γιατρός δέν μπορεί, ούτε άπό τήν άριθμητική πλευρά, ούτε άπό τήν οικονομική, ούτε κι άπό τή νοσηλευτική, ν' άντικαταστήσει τή μαία στούς φυσιολογικούς τοκετούς. Άπό τήν άριθμητική πλευρά, οί ειδικοί μαιευτήρες δέν μπορούν βέβαια νά είναι τόσοι πολλοί όσοι χρειάζονται για όλους τούς φυσιολογικούς τοκετούς. Άπό τήν οικονομική πάλι, ή εύθύνη, ή τέχνη και οί πολύχρονοι και δαπα-

νηρές προσπάθειες για τη μόρφωση του γιατρού δημιουργούν κάποια ύλική απαίτηση μεγαλύτερη από τις απαιτήσεις της μαιίας, απαίτηση όμως που δεν μπορεί ν' αντιμετωπίζεται από τις φτωχότερες τάξεις. Θα ήταν μάλιστα θαυμάσιο αν σε μιὰ δικαιότερη και καλύτερα οργανωμένη κοινωνία κατορθωνόταν μιὰ μέρα να μοιράζονται όλοι οι τοκετοί με τέτοιο τρόπο, ώστε καλὰ μορφωμένες και εύσυνεΐδης μαίες να έκτελούν κατὰ κανόνα όλους τους φυσιολογικούς τοκετούς, και μονάχα οι δύσκολες περιπτώσεις και οι γυναικολογικές παθήσεις να μένουν στα χέρια των γιατρών.

Αυτή η προσπάθεια έρχισε ουσιαστικά στην αρχή του 15ου αιώνα στη Γερμανία, με όρισμένες διατάξεις της πολιτείας σχετικές με τις υποχρεώσεις της μαιίας, που αποτελούν και κάποιον έλεγχο της δράσεώς της. Στα 1484 υπάρχει κιόλας Σχολή Μαιών στο Mainz της Γερμανίας, και στα 1491 στη Φραγκφούρτη εφαρμόζονται επίσημες εξετάσεις για το δικαίωμα της άσκησης των Μαιών, που πληρώνονται από την πολιτεία και αναγγέλλονται από τον άμβωνα στις εκκλησίες. Το ίδιο συμβαίνει και στην Έλβετία. Ο γιατρός Εύχάριος Rösslin είναι ο πρώτος, στα 1573, που με το περίφημο βιβλίο του «Schwangerer Frauen und Hebammen Rosengarten» έδωσε γραπτές συμβουλές στις μαίες: πιδό πριν, στα 1480, είχε κυκλοφορήσει στο Würzburg κάποιο άνωνωμο έγχειρίδιο, «Instructio». Στα 1554 ακολουθεί στη Ζυρίχη το σύγγραμμα του «λατόμου» Rueff που ήταν επιφορτισμένος από την πολιτεία να συμμετέχει στις εξετάσεις των μαιών. Στα 1653 ακόμα, ή σύζυγος του Δημάρχου εξετάζει τις μαίες στη Λιψία! Ο Walter Ryff, στα 1545, συνιστά οι εξετάσεις να γίνονται από γιατρούς, ενώ στη Γαλλία ο γιατρός του Βασιλέως Καρόλου του Θ' θεωρεί στο βιβλίο του «Therapia gravidarum» ότι για τους γιατρούς είναι υποτιμητική ή εξά-

σκηση της Μαιευτικής. Στα 1589 ιδρύεται για πρώτη φορά, στο Νοσοκομείο του Αγίου Πνεύματος του Μονάχου, το πρώτο μαιευτικό τμήμα.

Με τέτοιες συνθήκες συναντούμε στη Σιλεσία του 1648 την κόρη του πάστορα Elias Dittrich, που παντρεύτηκε πολύ νέα κάποιον Siegemund και άφησε το όνομά της στην Ίστορία της Μαιευτικής ως Justine Siegemundin. Η ευκαιρία για να γίνει μαία της δόθηκε από την περιπέτειά της να θεωρηθεί από τέσσερεις μαίες της εποχής έγκυος, χωρίς να είναι, και να περιμένει μάλιστα να γεννήσει! Ήταν 21 έτων όταν άρχισε να ενδιαφέρεται για τη Μαιευτική, να διαβάζει τα σχετικά βιβλία της εποχής και να άντλει πληροφορίες όπου μπορούσε, ως τα 25 χρόνια της, όποτε και άρχισε να έξασκει το έπαγγελμα της μαιίας με έπιτυχία στο Siegnitz της Σαξωνίας, όπου είχε γίνει δεκτή ως δημοτική μαία στα 1683. Έτσι άρχισε να αποκτά μεγάλη φήμη, ώστε να κληθεί στα 1688, λίγο πριν από το θάνατο του Μεγάλου Δουκός της Πρωσίας Φρειδερίκου Γουλιέλμου για τον τοκετό της γυναίκας του Λουΐζας Έριέτας von Oranien στο Βερολίνο.

Ύστερα από 20 χρόνια πείρας, ή Justine Siegemundin αποφασίζει να γράψει το περίφημο σύγγραμμά της με τον μακροσκελή τίτλο που παρουσιάζει ή εικόνα. Το βιβλίο αυτό, είκονογραφημένο, περιέχει τον έσωτερικό μετασχηματισμό με δική της μέθοδο, που έχει ως σήμερα το όνομά της, αλλά με το συναγωνισμό της καισαρικής τομής δεν εφαρμόζεται πιά. Πρέπει όμως να σημειωθεί πως ό μετασχηματισμός του έμβριου στο έγκάρσιο σχήμα έφευρέθηκε από τον Σωρανό τον Έφέσιο, αλλά λησμονήθηκε και ξαναβρήκε την εφαρμογή του στη Γαλλία από τον μεγάλο Γάλλο χειρουργό Ambroise Paré.

(Συνεχίζεται)